

könyv
könyvtár
könyvtáros

1997
június

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

1997. június

Tartalom

Könyvtárpolitika

- Vidra Szabó Ferenc:** Néhány könyvtári mutató alakulása 1985 és 1995 között 3
- Nagy Attila:** Holisztikus szemlélettel az olvasásról 11

Műhelykérdések

- Tervezés a könyvtárakban katasztrófák esetére. Az IFLA Konzerválási szekció számára... (*Fordította: Kastaly Beatrix*) 15
- W. Péterfi Rita:** Hatékonyságvizsgálat közművelődési könyvtárakban 23
- Pályázati kiírás az Év könyvtára cím elnyerésére 33

Konferencia

- Orbán Gyöngyi:** A megértő irodalomolvasás: Tankönyv tolmács-szerepben 34
- Hubert Ildikó:** Mitől élmény az olvasás? A hangos olvasás szükségességéről 42
- Hajnal Jenő:** Mit olvasnak a zentai gimnazisták? 47

História

- Rózsa György:** Ahogy lehet(ett) 7. 52
- Az Informatikai és Könyvtári Szövetség hírei 56

E számunk illusztrációit Pál Mária grafikusművész munkáiból válogattuk.

From the contents

Ferenc Vidra Szabó: Some library indices in the period 1985–1995 (3);
Attila Nagy: A holistic approach to reading (11)

Cikkeink szerzői

Hajnal Jenő, zentai magyartanár, könyvtáros; *Hubert Ildikó*, az ELTE Tanárképző Főiskola oktatója; *Kastaly Beatrix*, az OSZK osztályvezetője; *Nagy Attila*, az OSZK KMK osztályvezetője; *Orbán Gyöngyi*, kolozsvári középiskolai tanár; *Rózsa György*, az MTA Központi Könyvtára ny. főigazgatója; *Vidra Szabó Ferenc*, az OSZK KMK munkatársa; *W. Péterfi Rita*, az OSZK KMK munkatársa

Szerkesztőbizottság:

Poprády Géza (elnök)

**Biczák Péter, Borostyániné Rákóczi Mária, Kenyéri Kornélia,
dr. Tóth Elek**

Szerkesztik:

Győri Erzsébet, Sz. Nagy Lajos, Vajda Kornél

A szerkesztőség címe: Budapest, I. Budavári Palota F épület – Telefon: 156-8521

Közreadja: a Könyvtári és Informatikai Kamara, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, az Országos Széchényi Könyvtár

Felelős kiadó: **Poprády Géza**, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója

Készült az OSZK Nyomdaüzemében

Felelős vezető: **Burány Tamás**

Terjedelem: 5,7 A/5 kiadói ív. Munkaszám: 97.145

Lapunk megjelenéséhez támogatást kaptunk a Nemzeti Kulturális Alaptól

Terjeszti az Országos Széchényi Könyvtár

Előfizetési díj 1 évre 2400 forint. Egy szám ára 200 forint

HU-ISSN 1216-6804

Néhány könyvtári mutató alakulása 1985 és 1995 között

Időről időre veszélybe kerül az átfogó könyvtári statisztika, ezzel együtt a TE-KE és a SZAKMA című kiadványok sorsa. Hol a pénzhiány irányából érkezik a támadás, hol az érdektelenség irányából, de hallani időnként olyan érveléseket is, amelyek fölöslegesnek ítélik a statisztikák készítését. Az alábbi rövid áttekintés nem akar állást foglalni ebben a vitában, csupán egy vékonyka szecletet kíván felmutatni abból a tengernyi lehetőségből, amelyet az adatok elemzése nyújthat számunkra.

Országos tendenciák

Először néhány országos adatsort hasonlítottunk össze 1985-től kezdődően, két évenként. Az első három ábra szemléletesen mutatja a tanácsi-önkormányzati könyvtárakban a legfontosabbnak ítélt kilenc mutató elmozdulási irányát. Közös bennük, hogy 1985-öt tekintettük a bázisévnek (100%-nak), és az azt követő időszakokban néztük meg a változások tendenciáit.

Mint az *1. sz. ábrán* látható, a szolgálati helyek száma – vagyis a létező könyvtárak – száma folyamatosan, határozottan csökkent az 1985-ös 4644-ről az 1995-ös 3635-re. Tehát tíz év alatt több mint ezer kiszolgáló hely szűnt meg formálisan is az önkormányzati szférában. Ebben a számban nincsenek benne azok az intézmények – például a kisközségek könyvtárai – amelyekre évek óta nem költöttek, esetleg ki sem nyitottak. Nincsenek benne a munkahelyi könyvtárak sem, amelyek száma ezalatt 2354-ről 945-re – vagyis további 1400-zal – csökkent.

Nem ilyen látványos, sőt némi hullámozást is mutat az önkormányzati könyvtárak alapterületének változása: az 1985-ös 368 ezerről 1995-re 357 ezer négyzetméterre csökkent. Érdekesen alakult viszont a főfoglalkozású (8 órás) könyvtárosok száma: míg 1987-re a két évvel korábbi 3538-ról 4369-re emelkedett, addig újabb két év elteltével majdnem visszaállt az eredeti létszám, 1989-től pedig fokozatosan, egyre intenzívebben csökken.

A *2. sz. ábra* az állományval kapcsolatos változásokat mutatja be. Tíz év alatt az állománygyarapításra fordított összeg az eredetinek majdnem ötszörösére emelkedett (99 millióról 470 millióra), miközben az év folyamán leltárba vett állomány az 1985-ös csaknem 5 millióról alig több mint 1 millióra csökkent! (Az egy kötetre jutó beszerzési átlagár 1985-ben 53 Ft volt, 1995-ben pedig 400 Ft.) Tehát hiába emelkedett az állománygyarapításra fordítható összeg az ötszörösére, az infláció miatt ezért a pénzért negyedannyi könyvet sem lehet venni!

A beszerzett újdonságok csökkenésével párhuzamosan csökkent az olvasók száma is (*3. sz. ábra*). Míg 1985-ben a tanácsi könyvtárakban 1 millió 670 ezer beiratkozott olvasót regisztráltak, addig 1995-ben már csak 1 millió 380 ezret.

(A munkahelyi könyvtárakban ezalatt 320 ezerről 138 ezerre csökkent az olvasók száma!) Alig csökkent viszont a látogatók száma (1985: 17 millió 188 ezer; 1995: 16 millió 850 ezer). Az 1989-es mélypont időszakában ez a szám csupán 16 millió 400 ezer volt, ettől az időponttól kezdve viszont fokozatos az emelkedés, és az utóbbi években majdnem visszaállt az eredeti állapot. Hasonló mélypont figyelhető meg – két éves eltolódással – a kölcsönzött állományegységek tekintetében is. (1985: 39 millió 500 ezer; 1991: 36 millió; 1995: 37 millió 170 ezer.) Vagyis visszaköszön a jól ismert megállapítás: az egyre kevesebb beiratkozott olvasó egyre intenzívebben használja a könyvtárat!

Megyék közötti különbségek

Gyakran elhangzik különböző fórumokon, hogy Magyarország kulturális térképe kelet és nyugat között élesen kettéválk, és hogy ez a megosztottság jól kitapintható a könyvtárak vonatkozásában is. Az 1995-ös adatokat tartalmazó TEKE viszonyszámai alapján próbáltuk megerősíteni illetve megcáfolni ezeket a vélekedéseket, a következő mutatók alapján: könyvtári alapterület (m^2 /lakos), olvasók aránya (olvasó/lakos) és az állomány nagysága (állományegység/lakos). Mind a három adatsorból kiderül, hogy Budapest adatai nem hasonlíthatók össze a megyei adatokkal, hiszen a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hálózata lényegesen kisebb súllyal vesz részt a lakosság igényeinek kielégítésében, mint a vidéki könyvtárak, amelyek adott esetben a település egyetlen könyvtárát jelentik. A települések könyvtári ellátásának összehasonlítása azért sem teljes, mert a TEKE csak az önkormányzati könyvtárak adatait veszi figyelembe, és nem tartalmazza az egyéb könyvtárakét.

A 100 lakosra jutó könyvtári alapterület vonatkozásában a legrosszabb helyzetű Budapestet Komárom, Pest, Hajdú és Bács megyék követik, míg a legjobb helyzetben Somogy, Békés, Vas és Nógrád megyék állnak. Csaknem hasonló a legrosszabb helyzetűek sorrendje az olvasó/lakos arányszámot tekintve is, azzal a különbséggel, hogy a kedvezőtlenebb helyzetű megyék közé Hajdú és Bács helyére Baranya és Borsod lépett, a kedvezőbb helyzetűek között pedig Vast és Nógrádot Zala és Szolnok váltotta fel. Az egy lakosra jutó állományegység tekintetében az örök vesztes Komárom és Pest megye mellett ott találjuk Hajdút és Békést, míg az örök győztes Veszprém, Zala, Somogy mellett Szolnok és Nógrád megyét.

Az alább közölt arányszámokból nehéz lenne egyértelmű érveket felsorakoztatni a kelet–nyugat különbözőség mellett vagy ellen, hiszen igaz, hogy a legrosszabbul ellátottak között a keleti megyék közül ott találjuk Hajdút és Borsodot, de ott van Komárom, Pest, Baranya is. Ugyanezt a jelenséget figyelhetjük meg a legjobban ellátott megyék vonatkozásában is: Veszprém, Vas, Zala és Somogy mellett ott találjuk Szolnokot, Nógrádot és Békést.

A könnyebb áttekinthetőség végett kiszámoltuk a megyék átlagos rangsorát, amelyben a kisebb sorszámok értelemszerűen a kedvezőtlenebb helyzetet jelölik. A kelet–nyugat különbség e rangsor alapján sem látszik bizonyítottnak, hiszen túl sok megye viselkedik másként, mint elvárnánk. A legrosszabbul ellátott me-

gyék között találjuk a nyugatiak közül Komáromot, Baranyát, Fejért, míg a legjobbak között a keletiek közül Békést, Nógrádot és Szolnokot. (A centrumban helyet foglaló Pest megyével ilyen szempontból nem tudunk mit kezdeni.)

Olvasó/lakos			Áll egys./lakos		
S. sz.		(%)	S. sz.		(db)
1.	Budapest	8	1.	Budapest	1.4
2.	Komárom	9.9	2.	Hajdú	3.2
3.	Baranya	12.6	3.	Pest	3.8
4.	Pest	12.7	4.	Komárom	3.9
5.	Borsod	13.3		Országos átlag	4.1
	Országos átlag	13.6	5.	Békés	4.3
6.	Győr	13.7	6.	Fejér	4.3
7.	Vas	13.8	7.	Szabolcs	4.4
8.	Tolna	13.9	8.	Heves	4.4
9.	Nógrád	14.3	9.	Győr	4.5
10.	Bács	15	10.	Borsod	4.7
11.	Fejér	15.1	11.	Csongrád	4.7
12.	Heves	15.1	12.	Bács	4.9
13.	Hajdú	15.4	13.	Baranya	5.2
14.	Szabolcs	15.8	14.	Vas	5.6
15.	Csongrád	15.81	15.	Tolna	5.6
16.	Zala	17.3	16.	Nógrád	5.7
17.	Somogy	17.6	17.	Veszprém	5.8
18.	Veszprém	17.9	18.	Somogy	6.1
19.	Békés	18.1	19.	Zala	6.2
20.	Szolnok	18.9	20.	Szolnok	6.3

Alapterület

S. sz.		nm/100 lakos
1.	Budapest	1.1
2.	Komárom	2.6
3.	Pest	2.8
4.	Hajdú	2.8
5.	Bács	3.4
	Országos átlag	3.5
6.	Fejér	3.6
7.	Baranya	3.7
8.	Szabolcs	3.9
9.	Borsod	4.1
10.	Csongrád	4.1
11.	Győr	4.1
12.	Szolnok	4.3
13.	Heves	4.6
14.	Tolna	4.6
15.	Zala	4.9
16.	Somogy	5.2
17.	Veszprém	5.4
18.	Békés	5.5
19.	Vas	6.2
20.	Nógrád	6.3

*A megyék átlagos rangsora az alapterület,
az olvasók számának és az állományegység nagyságának alapján*

Megye	Átlagos rangsor
Budapest	1.
Komárom	2,7
Pest	3,3
Hajdú	6,3
Baranya	7,7
Fejér	7,7
Borsod	8
Győr	8,7
Bács	9
Szabolcs	9,7
Heves	11
Csongrád	12
Tolna	12,3
Vas	13,3
Békés	14
Nógrád	15
Zala	16,7
Somogy	17
Szolnok	17,3
Veszprém	17,3

A könyvtárak eltérő fejlettségi szintjét tehát nem lehet önmagában a területi elhelyezkedéssel magyarázni, hanem számos egyéb tényező közreműködését kell feltételezni – melyek számbavétele, főleg pedig elemzése meghaladja e cikk kereteit.

Két megye elmúlt nyolc évének összehasonlítása

A fejlődés eltérő módozatainak szemléltetésére két megyét választottunk ki: keletről Hajdú-Bihart, nyugatról pedig Győr-Sopron-Moson megyét. A keleti régióból azért választottuk Hajdú-Bihart, mert a vizsgált mutatók alapján egyértelműen az bizonyult a legkedvezőtlenebb helyzetűnek. A nyugati régió élharcosai viszont mind településszerkezetben, mind a lakosság számát tekintve lényegesen különböznek Hajdútól, végül is ezért esett a választás Győr-Sopron-Mosonra, amelyet a legfejlettebb iparú megyék között szoktunk emlegetni.

A 4. sz. ábra a szolgálati helyek számának alakulását mutatja, 1987-et véve bázisévnak. (Az 1985-ös TEKE még nem tartalmazott megyei összesített adatokat.) Hajdúban az elmúlt nyolc évben az országos átlagnál valamivel több könyvtár szűnt meg (1987-hez képest 22 százalék), ugyanakkor Győr-Sopron-Moson megyében az országos átlaghoz képest lényegesen kevesebb: mindössze 5 százalékkal!

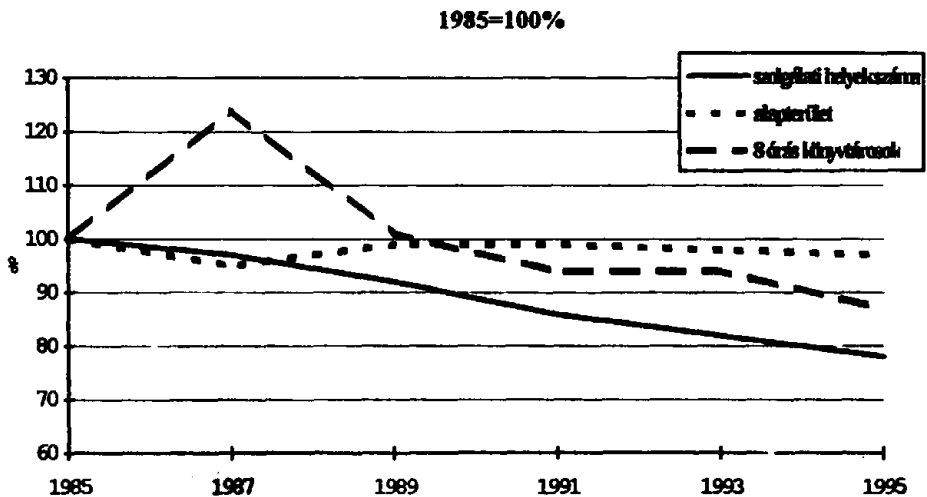
Hasonló eltérést figyelhetünk meg az egy lakosra jutó állományegységek tekintetében is (5. sz. ábra). Míg Hajdú-Biharban jóval az országos átlag alatti stagnálás figyelhető meg, addig Győr-Sopron-Mosonban az országos átlagot meghaladó, tendenciájában is emelkedő a fejlődés.

Érdekes ellentmondás bontakozik ki a lakosokra jutó olvasók arányát tekintve, hiszen miközben Hajdúban jelentős mértékben csökkent a könyvtárak száma, az állomány nagysága pedig messze elmaradt az országos szinttől, aközben az egy lakosra jutó beiratkozott olvasók száma 1989-től kezdődően fokozatosan növekszik. Ez annál inkább meglepő, mert az országos adatok a beiratkozott olvasók számának csökkenését mutatják (6. sz. ábra). Hasonló eltérés mutatkozik az egy olvasóra jutó kölcsönzött állományegységek, illetve a látogatók számának vonatkozásában: Győr-Sopron megye az országos átlag közelében mozog, Hajdú-Bihar viszont mindkét esetben fölötte. Történik mindez annak ellenére, hogy az egy lakosra jutó beszerzési kvóta Hajdúban mindig alacsonyabb volt az országosnál (1995-ben például több mint 20 forinttal), Győr-Sopronban pedig mindig az országos átlag fölött mozgott valamivel (7. sz. ábra).

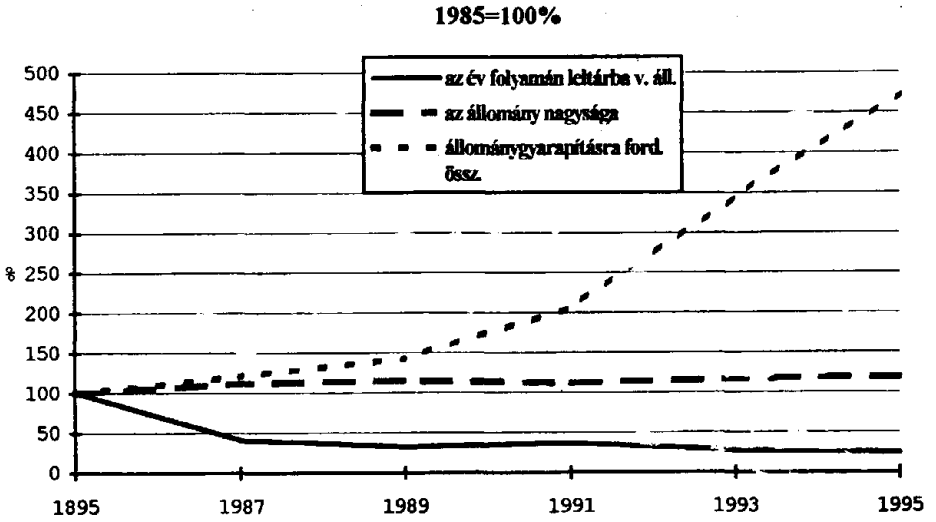
Összefoglalva a két megye összehasonlítását: Győr-Sopron megye könyvtárai a vizsgált szempontok alapján az elmúlt években vagy az országos átlagnak megfelelő, vagy annál kedvezőbb helyzetben voltak, Hajdú-Bihar megyében viszont egyértelműen intenzívebb a növekedés mind az olvasók, mind a látogatók, mind pedig a kölcsönzött állományegységek számának tekintetében – miközben ebben a megyében a könyvtárak száma drasztikusan csökkent, az állomány nagysága stagnál, a beszerzési kvóta pedig egyre inkább eltávolodik (negatív irányban) az országos átlagtól.

Vidra Szabó Ferenc

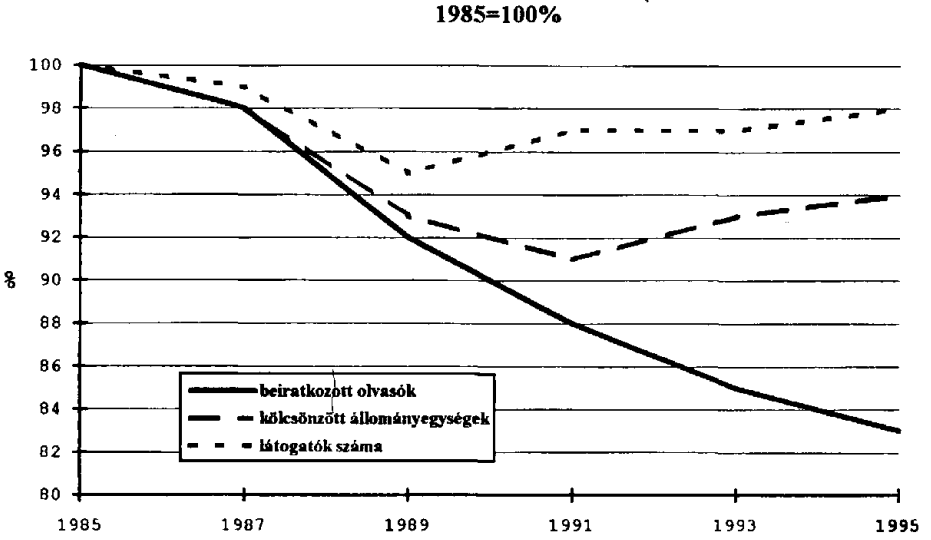
1. sz. ábra

2 sz. ábra

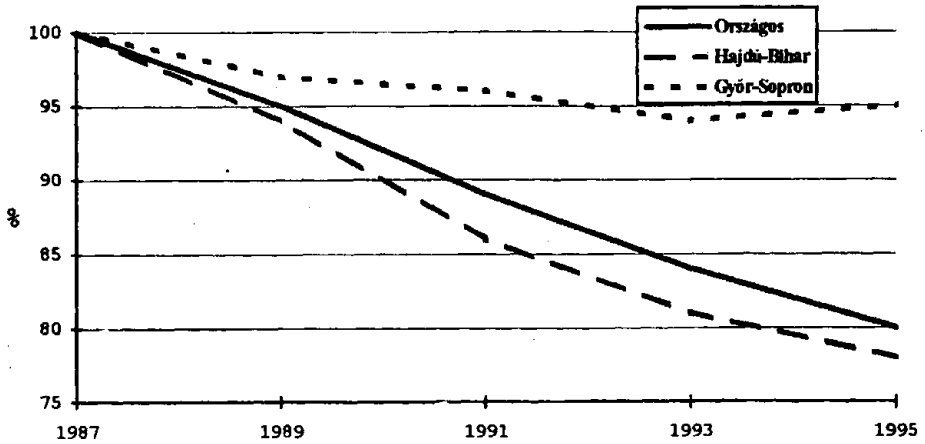

3. sz. ábra

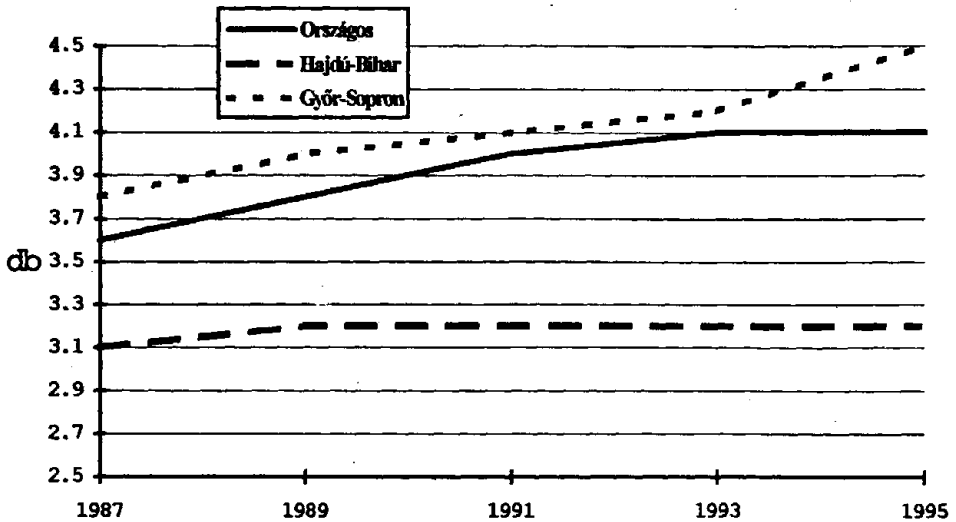
4. sz. ábra

Szolgálati helyek száma
(1987=100%)

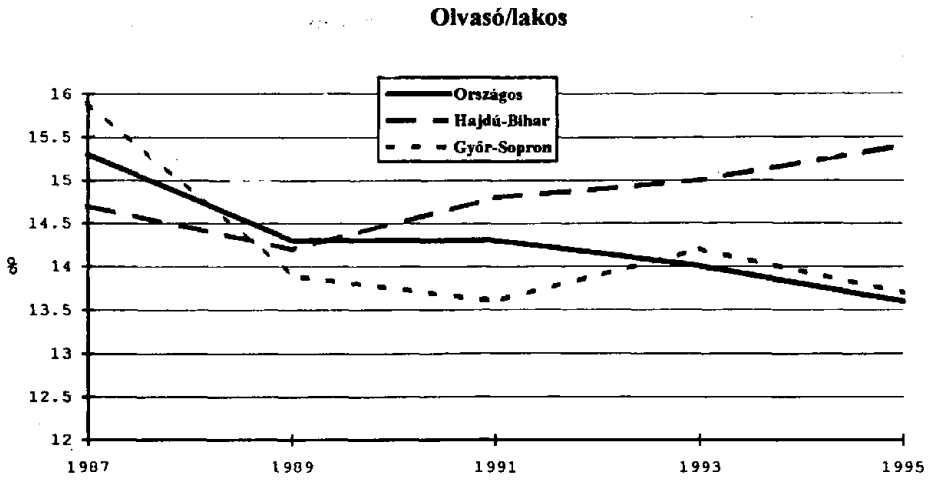

5. sz. ábra

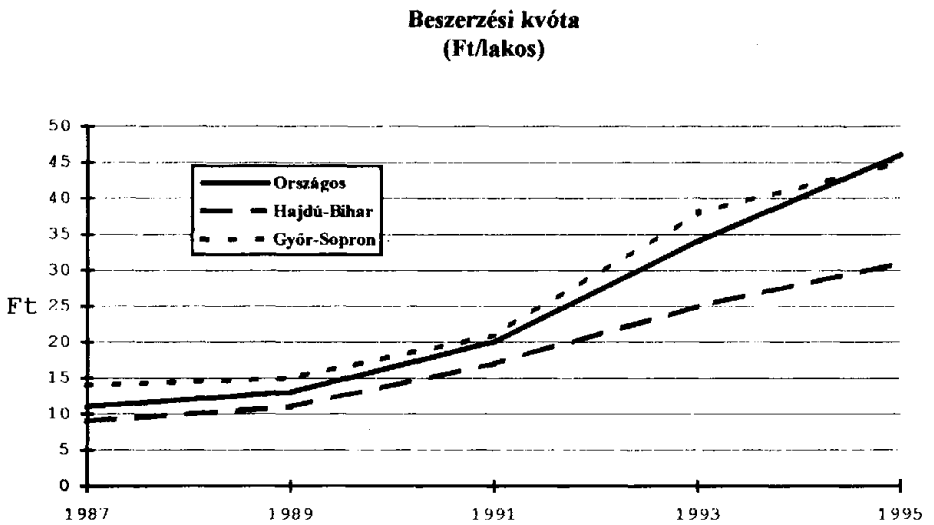
Állományegység/lakos

6. sz. ábra

7. sz. ábra

Holisztikus szemlélettel az olvasásról

Szigetek és hidak címmel 1997. április 2–4-én Szegeden szerveztük meg a Magyar Olvasástársaság I. Kongresszusát. Megalakulásunk (1991. október 31.) óta évente 2-2 konferenciát szerveztünk, 3 könyvet és cikkek tucatját jelentettük meg, de az 1995 júliusában Budapesten megrendezett 9. Európai Olvasáskonferencia sikerén felbuzdulva (3 napon át a magyar szekció volt a legsikeresebb, a leginkább látogatott) vetődött fel egy nagyszabású hazai rendezvény előkészítése, lebonyolítása.

Kádárné Fülöp Judit kezdeményezésére, a Művelődési és Köznevelési Minisztérium, különösen Báthory Zoltán helyettes államtitkár úr erkölcsi és anyagi támogatása nyomán, a tavaszi iskolai szünet 3 napját több mint 130 pedagógus, könyvtáros, szerkesztő, kutató, főiskolai és egyetemi tanár Szegeden a Rendezvényházban töltötte, hogy 55 előadás közül válogatva, előadóként, vitapartnerként vagy csupán töprengő befogadóként gazdagodhassék mások gondolatainak, megfigyeléseinek, vizsgálati adatainak hatására.

A HUNRA megalakulása pillanatától kezdve valljuk, hogy az olvasás ügye nem zárható sem az iskolarendszer, sem a könyvtárügy, sem a gyermekkönyvkiadás kérdéskörébe, mert ez az emberi tevékenység kikerülhetetlenül interdiszciplináris, tudományközi jellegű. Ezért fontos, hogy az orvosok és gyógypedagógusok, tanítók és kutatók, szociológusok és pszichológusok, tankönyvírók, szerkesztők és nyelvészek, könyvtárosok és tantervkészítők időről időre egy asztal köré ülve, a másikat is meghallgatva, az egészet, az összefüggéseket is megérteni akaró holisztikus gondolkodásmóddal tanuljanak egymástól, hogy végső soron ki-ki a maga dolgát pontosabban megértve és átlátva hatékonyabban dolgozhassék. A tanácskozás legfontosabb jellemzője a tematikus gazdagság, sokrétűség volt. A Prágai Károly Egyetem egyik kedves professzora, Zdenek Matejcek a csehországi olvasástörténet néhány emlékezetes mozzanatát mutatta be, Christa Murer az 1965-ben Bécsben megalakított Gyermekirodalmi és Olvasáskutatói Intézet sokrétű tevékenységét ismertette, Monok István a Mohács utáni két évszázad kárpát-medencei olvasmányműveltségét elemezte, beszélt az 1980-ban megkezdett alapkutatás stratégiájáról, majd az eredményekről szólva alaposan meglepte hallgatóságát: a kutatás indulásakor mindössze 65 korabeli könyvjegyzék volt ismeretes, 1997 tavaszán pedig már több mint 2000 olyan dokumentumról tudnak a kutatók, amely 5-nél több könyv címét tartalmazza. Kiváló, a hallgatóság figyelmét lebilincselő előadást tartott Kokas Károly, aki szerint az Internet és az e-mail elterjedésével éppen a mozgóképek ellenében ismét az írásbeliség, a szavakba, mondatokba formált gondolat válik uralkodóvá, hiszen már ma is látható, hogy valójában egy új írásbeliség van kialakulóban, amely milliókat kényszerít rá, hogy manapság már alig művelt műfajokat vegyenek elő (levél,

üzenet stb.). Kónya Anikó a 4–10 éves gyerekek vizsgálatára készült, értelmetlen szavak visszamondását kérő próba („Nemszó ismétlési teszt”) összeállításának elveit és módszertani buktatóit ismertette az érdeklődők számára. Mint hangsúlyozta: az eljárás az olvasási és szövegmegértési képességek fejlődési és klinikai eltérései mögött álló fonológiai feldolgozást veszi célba. Vagy említsük – éppen a tematikus gazdagság bizonyítékául – Hász Erzsébet előadását a biblioterápia gyakorlatáról (öngyilkossági kísérlet utáni gyógyító eljárásként használja az előadó), illetve ennek az új szakmának egyetemi szintű oktatási tervéről. Külön kiemelés érdemel Horváth Zsuzsa: Mi nehéz és mi könnyű? A szövegértés és a szövegjellemzők összefüggései című előadása, melyben az empirikus vizsgálati adatok értelmezése után a szinonimák pontos használatát, illetve a retorika oktatásának fontosságát hangsúlyozta.

A fentiekkel csupán a megközelítésmódok és a vizsgált kérdések sokféleségét kívántuk érzékeltetni, de az egymás mellett párhuzamosan dolgozó szekciók azért többé kevésbé egy-egy problémakör mélyebb feltárását, megértését szolgálták.

A jelen írás nem vállalhatja át a rendezvény programfüzetének szerepét, csupán egy szubjektív töredék, tükörcserép lehet: nekem ezek az élmények voltak a legfontosabbak.

Az első nap (április 2. szerda) plenáris köszöntői, majd előadásai (Murer, Kokas) után este Lázár Ervinnel beszélgettünk műveiről, alkotói módszereiről, hőseinek valódi „előképéről”, illetve meséinek megrendítő, felkavaró, az iskolai, tanulói közegben sokszor megtapasztalt katartikus hatásáról.

A második nap ismét plenáris előadásokkal kezdődött (Matejcek, Zdenek, Monok István). A már jelzett témák után Bartos Éva (a saját ötlete nyomán kiírt) HUNRA pályázatra („Segített a mese, a könyv”) beérkezett műveket típusokba sorolva ismertette, illetve rövid kiragadott idézetekkel csigázta fel a beígért majdani kötetre várók érdeklődését.

A délutáni szekciók egyike (A) talán az olvasásszociológia tárgyiszóval lenne leginkább jellemezhető. Kutatási beszámolók hangzottak el a magyarországi (Nagy Attila) és a szlovákiai (Halász Péter) pedagógusok olvasási szokásairól, a 7–14 évesek (Bocsák Veronika) és a középiskolások (Bariczne Kocsis Éva) olvasmányválasztási jellemzőiről, valamint az egyetemi hallgatók könyv- és könyvtárhasználati kultúrájáról (Gordos Anna, Werner Ákos).

A „B” szekció főként az alsótagozat gondjait taglalta. Adamik Anna az 1–6. osztályok számára kidolgozott „Integrált magyar nyelvi és irodalmi program”-ot mutatta be, melynek gerincét a mesék hangoztató, elemző-összetevő módszerű olvastatása alkotja. Hangay Zoltán a jó tankönyv jellemzőiről értekezett. Kovács Ferenc gyermekpszichiáter és munkatársa, Kucseráné Gráf Rózsa a neurotikus gyermekek „csődhelyzetét” a figyelemzavarral, a tanulási kudarcokkal, az emlékezeti folyamatok elégtelenségével és szövegértési nehézségekkel jellemezték. Mint hangsúlyozták, elfogadó légkörben probléma-orientált fejlesztéssel igyekeznek a gyerekeket – a szülők és az iskola felkészítésével – mind több pozitív élményhez juttatni. Ugyanitt a címben jelzett ún. holisztikus, az egészre, az összefüggésekre figyelő, az olvasást döntően motivációs kérdésnek tekintő, a család, az iskola és a könyvtár egymást erősítő hatásával operáló munkáról adott számot a tiszafüredi, a HUNRA tavalyi pályázatán díjnyertes Tóth Vendelné.

A „C” szekció előadásai közül hármát feltétlenül ki kell emelnünk. Orbán Gyöngyi kolozsvári középiskolai tanárnő saját, új szemléletű, a tanulók reakcióit tudatosan provokáló, a párbeszédet előhívó, az úgynevezett élményközpontú oktatást szolgáló tankönyvét bemutató előadását teljes terjedelemben közöljük.

Gulácsy Mária, a Kárpátaljáról Jászkisérre néhány éve áttelepült könyvtáros „A könyvtár – a könyvtáros szerepe közéletünkben” című gondolatmenete nem egy volt az 55 előadásból, hanem a jelenlévő több tucat könyvtárost egy állásfoglalás, egy segélykiáltás megfogalmazására indította. Mint írják, a könyvtárak működésének további csonkítása (létszámleépítés, csökkenő nyitvatartás, zsugorodó beszerzési lehetőségek) főként a községekben és a kisvárosokban nyilvánvalóan az oktatási rendszer hatékonyságának csökkenéséhez vezet (csak a tankönyvön kívül mást is gyakran olvasó gyerekek tanulnak meg jól olvasni), illetve a rosszabb tanulmányi eredményt elérők továbbtanulási és majdan munkavállalási esélyei is jól érzékelhetően csökkennek. Tehát a könyvtári ellátás színvonala közvetett módon, de mégis félreérthetetlenül összefügg a munkanélküliség és a marginalizálódás, a devianciák mértékével is.

„Az osztatlan, őszinte figyelem a legtöbb, amit egymásnak adhatunk és a legkevesebb, amivel egymásnak tartozunk” – idézte Albert Schweitzert Friedrich Enikő budapesti gyermekkönyvtáros a „Lélekegyengető lehetőségek a gyermekkönyvtárban – Könyvtári eszközök a gyermekmentálhigiéne szolgálatában” című előadásában, melynek végén a hallgatóság vacsoráját is elmulasztva inkább együtt maradt egy jóízű beszélgetés, az eszmék és tapasztalatok valódi cseréje érdekében.

A párhuzamosan dolgozó műhelyekben többek között drámapedagógiai bemutató (Tánczos Erzsébet) és a kommunikációs stratégiákat demonstráló csoportmunka folyt (Tóth Gábor), illetve Borosné Jakab Edit bizonyította saját élménye alapján, hogy „az iskolaújság híd az olvasók és a publikáló diákok között, a pedagógusközösség és a diákság szellemes és aktuális érintkezési formája, de egyben az iskolai közvélemény alakítója is”.

A pénteki 14 előadás és 5 műhelyfoglalkozás „dzsungeléből” számomra a diszlexiával foglalkozó eszmefuttatások, a Tóth Istvánné által „A 6–10 évesek néma értő olvasásának szintjéről” bemutatott vizsgálati adatok (melyek szerint a sikeresség legfontosabb mozzanata, hogy a pedagógus maga választhassa ki módszerét), valamint Sáráné Lukátsy Sarolta előadásai (Mérhető-e az információs kultúra?) tetszettek leginkább. Remélhetőleg a szövegekben rejlő intellektuális feszültség, a kérdések gyakorlati aktualitása miatt Kádárné Fülöp Judit (Irodalmi kánon és magyar pesszimizmus), valamint Hubert Ildikó (Mitől élmény az olvasás?) című előadásai rövidesen közlésre kerülnek. *(Ez utóbbi előadás szövege jelen számunkban már olvasható. Szerk.)*

Szó esett még a Szegeden született – egykor jobb napokat látott (50 ezres példányt) – Kincskereső mai (8 ezer példányra van manapság vevő) szerkesztési gondjairól, erényeiről és gyengéiről.

S végül az utolsó műhelyviták egyikében a Magyar Olvasástársaság (HUNRA) jövőjéről töprengtünk közösen. Különösen hangsúlyossá lett a távlati célok megfogalmazása (könyvek, cikkek, tehát oktatási segédletek kiadása), valamint a saját munkánk hatékonyabb megismertetése (public relations) a potenciális szövetségeseinkkel (könyvtárosok, pedagógusok, szerkesztők, kutatók, pedagógusképzésben résztvevő kollégák stb.) továbbá a lehetséges támogatók, pénzforrások felderítése.

Mindent összevetve, szerénytelenség nélkül sikeresnek minősíthetjük szóbanforgó rendezvényünket, hiszen a tavaszi szünetben, pénteken délután a záró plenáris ülésen még mindig több mint hetvenen hallgattuk az egyes szekciókban történtek összefoglalóit, s ennek nyomán próbáltunk a mozaikdarabkákból értelmes egészet összeállítani.

Ugyancsak sikernek minősíthető, hogy a már említett osztrák és cseh vendégek mellett Erdélyből, Felvidékről, Kárpátaljáról és a Vajdaságból is fogadhattunk kollégákat, továbbá saját utánpótlásunk tudatos megszervezésére gondolva, főiskolai, egyetemi tanítványaink közül jónéhányan már nem csupán hallgatói, asszisztensi, hanem előadói szerepben is bemutatkozhattak (Gordos Anna, Kocsis Anikó, Körtvély Emőke, Tarkó Klára és Werner Ákos).

Továbbképzési jellegű rendezvényünk házigazdáira Czachesz Erzsébetre, Farakas Katalinra és Takóné Kalmár Zsuzsára hálás szeretettel emlékezve, végsőként hadd idézzem fel a hét évvel korábbi, de ma is aktuális célkitűzésünket. Amint ez a rövidre fogott szemle is bizonyítja, a HUNRA nem belterjes „tudósklubként” működik, hanem nyilvános rendezvényeivel (konferenciák, szemináriumok), publikációival a legszélesebb pedagógusi, könyvtárosi szakmai közvélemény hatékony alakítójaként kíván munkálkodni.

Nagy Attila